Szkolnictwo przemysłowe i handlowe.

DODATEK DO „DŹWIGNI“.

Organ, poświęcony sprawom wykształcenia przemysłowego i handlowego, tudzież przemysłowej i handlowej literaturze.

Rok I. 1894. do Nru 14. z 12 Listopada.

Wystawa krajowa,

a zasługi Komisyi dla spraw przemysłowych na polu szkolnictwa przemysłowego, tudzież przemysłu.

Napisał Prof. *Tadeusz Münich.*

(Ciąg dalszy.)

W osobnym pawilonie, wystawionym kosztem Wydziału Krajowego, widzimy przedstawione wyroby rękodzielniczo-przemysłowe wszystkich szkół zawodowych i wzorowych warsztatów krajowych, obok okazów przemysłu domowego z tej okolicy, w której znajduje się szkoła.

Pod każdym względem poprawnie wykonane przedmioty wystawowe dają wyczerpujący pogląd na znakomitą działalność tych zakładów, a zarazem dają dowód zdrowego wpływu tychże na postępowy rozwój przemysłu, ujawniający się w uszlachetnianiu przemysłu domowego. To też pawilon Wydziału krajowego uznanym został ogólnie za perłę Wystawy — w dziale krajowego przemysłu.

Szczegółowy przegląd okazów, pomieszczonych w poszczególnych działach pawilonu, wykazuje istnienie dziesięciu Zakładów krajowych dla wyrobów z drzewa i łoziny, trzech zakładów wyrobów garncarskich — (oprócz istniejącej przy lwowskiej szkole politechnicznej— a również przez Wydział krajowy założonej stacyi doświadczalnej dla wyrobów keramicznych) dwóch warsztatów szkolnych dla wyrobów ze skóry, jednej specyalnej szkoły dla wyrobów ślusarskich, ośmiu warsztatów krajowych szkół tkackich, jednego krajowego warsztatu powroźniczego, jednej szkoły sukienniczej, oraz trzech szkół koronkarskich — oprócz dwóch upaństwowionych wyższych szkół przemysłowych, a mianowicie krakowskiej z oddziałem artystycznego malarstwa dekoracyjnego i szkoły przemysłowej we Lwowie z działami przemysłu budowlanego, drzewnego, metalowego, robót kobiecych i rysunków zawodowych — w połączeniu z odnośnymi warsztatami.

Celem bliższego rozpatrzenia się w wyrobach poszczególnych działów reprezentowanych rękodzieł, postąpimy naszem zdaniem najlepiej, czyniąc to w wymienionym wyżej porządku — tem bardziej, że bylibyśmy w kłopocie, chcąc któremukolwiek z wymienionych działów dać zawodowe pierwszeństwo.

Wszystkie wymienione gałęzie przemysłu na rodzimym zaczątku oparte — mają w kraju przyszłość, a kierunek, który im naukowy system wytknął, przyspieszy tylko najpomyślniejsze wyniki.*)

Szkół koszykarskich mamy w kraju trzy, a mianowicie szkołę koszykarską *w Czerwonej Woli* — (założoną pierwotnie w Jarosławiu w r. 1879, a następnie w r. 1891 do sąsiedniej wsi, jako ogniska tej gałęzi przemysłu przeniesioną); szkołę koszykarską *w Jaśle*, założoną w r. 1885; tudzież od r. 1892 istniejącą *w Dżurowie* powiatową szkołę koszykarską.

Pod każdym względem pierwszeństwo należy się wyrobom szkoły w Czerwonej Woli, która jako najstarsza i na właściwym gruncie ustalona, stanęła już wyrobami swoimi na wysokości zadania tego rodzaju zakładu. W liczbowo najliczniejszej, a jakościowo najlepszej wystawie tego zakładu widzimy przedstawiony cały przebieg nauki zawodowej — począwszy od okazów materyału jako to: łoziny, trzciny, drutu itp. następnie — początków nauki koszykarstwa — jak: plecionek, pasków, taśm — aż do powłok utrwalających i okuć, używanych przy wyrobach rzemiosła koszykarskiego — a w końcu wyrobów gotowych.

Wszystko uwydatnia przebieg roboty i sposób wykonania każdego przedmiotu, począwszy od rozpoczęcia aż do zupełnego wykończenia — a świadczy o przewodniej myśli poglądowej, która w nauce szkolnej panuje.

Różnorodność okazów obejmuje wszelkie rodzaje przedmiotów, kunsztem koszykarskim objętych począwszy od najbardziej pojedyńczych — do praktycznego użytku codziennego służących, aż do wyrobów ozdobnych — dekoracyjnych.

Możemy tam więc widzieć wyroby z łupanego pręcia, jak kosze i koszyki wszelkiego rodzaju i przeznaczenia; torebki, bombonierki, kosze na kwiaty, rogi obfitości na podstawkach, kosze do robót kobiecych, klatki, stoły i stoliki, następnie wyroby z całego pręcia jak kosze gospodarskie, kufry wszelkiego rodzaju, kołyski i wózki dziecinne, stoły i namioty, wyroby meblowe: krzesła, fotele, stoły, parawany, taborety, łóżka, szafki i etażerki, kanapy, szeslongi, najrozmaitsze drobiazgi dekoracyjne i fantazyjne tak w pojedynczem, jak i ozdobnem wykonaniu. Wszelkie wyroby odznaczają się dokładnością wykonania, trwałością i dobrocią materyału, a pod względem strony zewnętrznej nie pozostawiają nic do życzenia.

---

*) Jeżeli jednak ze strony powołanych do tego czynników większy nacisk położony będzie na rozwój wykształcenia handlowego w kraju, stojącego na bą[illegible]o niskim stopniu — tudzież na racyonalną organizacy[illegible] handlu krajowego. (Uwaga Redakcyi).

Nie mniej pięknie przedstawiają się wyroby szkoły koszykarskiej w Jaśle, pomiędzy którymi oprócz przedmiotów grubszej roboty koszykarskiej z łoziny korowanej i niekcrowanej, widzimy bardzo piękne roboty ozdobne jak: talerze, ramki, mebelki, sztelarze, drobiazgi fantazyjne itp., wykonane tak z łoziny łupanej, jako też z bambusu i plecionki hińskiej.

Szkoła koszykarska powiatowa w Dżurowie — mimo dwuletniego istnienia swego — a więc też łatwo zrozumianych trudności, jakie w początkach ma do pokonania — okazała wyrobami swoimi — pojedyńczymi wprawdzie, ale poprawnie i trwale wykonanymi, że jest na dobrej drodze do racyonalnego rozwoju.

W dziale tym, oprócz wymienionych robót szkolnych widzimy wyroby przemysłu domowego pojedynczych powiatów, przedstawione staraniem Rad powiatowych jakoto: z Rzeszowa, Izdebnika, Biesna, Limanowy, Kęt, Jezierzan, Słotwiny, pomiędzy którymi na szczególną uwagę zasługują wyroby Towarzystwa koszykarskiego w W i ą z o w n i c y pod Jarosławiem, zawiązanego staraniem księcia Jerzego Czartoryskiego, które tak pod względem różnorodności, jako też jakości i trwałości wykonania, oraz strony estetycznej są skończonymi produktami tej gałęzi przemysłu z prywatnej jak widzimy, inicyatywy na szerszą skalę produkcyi rozwiniętego.

Choćby z tak krótkiego przeglądu zdając sobie sprawę i wysnuwając wnioski o przyszłości tej gałęzi przemysłu krajowego — widzimy, że przemysł koszykarski w Galicyi już obecnie jest w epoce rozkwitania, a prowadzony w dalszym ciągu — drogą systematycznego naukowo praktycznego kierunku, wyruguje w niedalekiej przyszłości tego rodzaju zamiejscowe wyroby zwłaszcza, że już obecnie w niczem im nie ustępuje, a przewyższa je nawet pod względem trwałości.

(Ciąg dalszy, mianowicie »Przemysł drzewny« nastąpi).

Kronika szkół przemysłowych i handlowych.

Na szkolnictwo przemysłowe wstawiono w budżet ministeryum oświaty na r. 1895 kredyt wyższy o 196,908 zł., niż w roku poprzednim.

Krakowska państwowa szkoła przemysłowa otwiera w roku bieżącym drugi z rzędu specyalny kurs 5-miesięczny dla dekoracyjnych malarzy. Nauka rozpoczyna się w listopadzie, a skończy z końcem marca 1895. Przyjmuje się tylko czeladników malarzy najwyżej sześciu. Nauka jest bezpłatna i odbywać się ma co dzień, prócz niedziel i świąt od godz. 8. do 12. przed południem.

Budynek zawodowej Szkoły kowalskiej w Sułkowicach, w Myślenickiem, wybudowany kosztem Wydziału krajowego, został poświęcony tymi czasy.

Kwestya w sprawie frekwencyi szkół przemysłowych uzupełniających wyłoniła się tymi czasy przy sposobności pewnego faktu w Poznaniu, mianowicie kwestya, czy ustawa i statut lokalny, zobowiązujący uczniów rzemieślniczych w wieku od 15 do 17 roku do uczęszczania na lekcye do państwowej szkoły uzupełniającej, dotyczą także uczniów przyjętych tylko n a p r ó b ę, czy nie. — Sprawa ta wymaga stanowczo ustawowego unormowania.

Komisya dla szkolnictwa handlowego w Rosyi ukończyła już swe prace; przy sposobności nie omieszkamy podać bliższych szczegółów.

Szkołę fotografii dla kobiet założyła w Warszawie Marya Borkowska. — S z k o ł ę f o t o g r a f i i otwarto też niedawno w Petersburgu — W K r a k o w i e ma wejść w życie za 6 lat Szkoła fotografii z fundacyi ś. p. Walerego Rzewuskiego.

Akademia handlowa, jak donoszą rosyjskie dzienniki, ma być otworzoną w Warszawie.

Literatura handlowa i przemysłowa.

O przemyśle krajowym na tle Wystawy we Lwowie miał w lwowskiem Towarzystwie politechnicznem odczyt profesor politechniki *Bronisław Pawlewski*, w którym to odczycie Szanowny prelegent, biorący czynny udział w licznych komitetach sędziów wystawowych, przedstawił z niepospolitem znawstwem stan i warunki rozwoju naszego przemysłu w Galicyi.

Na podstawie odczytu wywiązała się następnie zajmująca dyskusya, w której między innymi zabierali głos także goście z za kordonu, a między nimi także przedstawiciel znanej firmy poznańskiej Urbanowski Romocki i Ska — pan Urbanowski.

O b s z e r n e m s t r e s z c z e n i e m tego odczytu, przyrzeczonem nam uprzejmie przez Szanownego autora i z jego pochodzącem pióra, b ę d z i e m y m o g l i w k r ó t c e p o d z i e l i ć s i ę z S z a n o w n y m i c z y t e l n i k a m i *„Dźwigni“*.

„O przemyśle domowym z szczególnem uwzględnieniem ekonomicznych potrzeb Wielkopolski“. Pod tym tytułem okazał się tego roku w osobnej odbitce w druku zeszłoroczny odczyt A. J. Parczewskiego miany na Zjeździe ekonomistów w Poznaniu. Przy sposobności nie omieszkamy zwrócić uwagi na wiele cennych zdań, wypowiedzianych w tej rozprawie.

„Mała encyklopedya gospodarstwa i przemysłu domowego dla kobiet« wyszła nakładem Redakcyi »Przedświtu«.

P. Braussera i A. Spenratha. »Podręcznik dla palaczy kotłowych« przetłómaczył i uzupełnił dr. F. Łaszczyński i wydał nakładem H. Wawelberga.

Franciszka Oknińskiego »mały podręcznik weterynaryi popularnej« wychodzi już w drugiem wydaniu nakładem Paprockiego.

„Przemysłowcy“, powieść Maryi Mikulszycowej, wydana nakładem G. Centnerszwera, osnuta na tle życia przemysłowego zmierza do udowodnienia zasady: »Dobrze zrozumiany przemysł nie powinien bogacić jednego ze stratą innych, ale powinien służyć na uogólnienie dobrobytu wszystktch«.

»Burak cukrowy i jego uprawa«. Dzieło Kudelki pojawiło się właśnie w 3. wydaniu. Rzecz to zaiste na czasie wobec rozbudzonego u nas ruchu w dziedzinie cukrownictwa.

„Nauka Mularstwa“, opracowana przez Jakóba Heilperna (Tom I. część 1) wyszła w Warszawie kosztem i staraniem cechu mularskiego. Skład gł. w księgarni Gebethnera i Wolffa w Warszawie.

Informacye, konkursy, posady.

Nauki buchalteryi udziela zbiorowo lub osobno L. E. Veltzé ul. Krakowska 7.

Posadę dozorcy lub woźnego przy której ze szkół przemysłowych przyjmie wysłużony podoficer, znający się dobrze na stolarstwie. Wiadomość w Administr. *„Dźwigni“* Lwów, Plac Maryacki L. 8.